

Strasbūrā, 5.7.2016.
COM(2016) 451 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**Paziņojums par papildu pasākumiem, lai veicinātu pārredzamību un cīņu pret
izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un pret nodokļu apiešanu**

Ievads

Eiropas Komisija ir sākusi vērienīgu programmu par taisnīgāku, pārredzamāku un efektīvāku nodokļu iekasēšanu ES atbilstoši tās plašākajam mērķim, proti, veicināt ilgtspējīgu izaugsmi un ieguldījumus, kas veicinātu darbavietu veidošanu dziļākā iekšējā tirgū. Uzņēmumiem būtu jāmaksā nodokļi tajā valstī, kur tie gūst peļņu. Galvenais šīs programmas uzdevums ir cīņa pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu.

Izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanas dēļ valstu budžeti katru gadu ieņēmumos nesaņem miljardiem euro, tiek kropļota konkurence starp uzņēmumiem un tiek pasliktināti godīgas un vienlīdzīgas konkurences apstākļi visiem nodokļu maksātājiem. Tas traucē uz izaugsmi vērstu nodokļu sistēmu koncepcijai un kavē kapitāla tirgu savienības veiksmīgu darbību. Tiek bremsētas inovācijas un konkurētspēja, jo mazie un vidējie uzņēmumi (MVU), kuri ir galvenais nodarbinātības avots Eiropā, proporcionāli maksā vairāk nodokļu nekā lielākie uzņēmumi, kas var atļauties iesaistīties agresīvā nodokļu plānošanā. Tāpat nodokļu apiešana var palielināt nodokļu slogu darbaspēkam, jo valdības kompensē zaudētos ieņēmumus, palielinot nodokļus citās jomās, kaitējot nodarbinātībai un veselīgam darba tirgum. Taisnīga nodokļu iekasēšana ir būtiska arī sociālajam nolīgumam starp iedzīvotājiem un valstu valdībām. Sabiedrībā pastāv spēcīgs aicinājums rīkoties, lai apkarotu agresīvu nodokļu praksi, kas samazina ieņēmumus, kas būtu pieejami valdībai citiem nolūkiem.

Tā kā izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešana ir pārrobežu parādība, rīcība tikai valsts mērogā, risinot šo problēmu, ir kopumā neefektīva. Būtībā nesaskaņoti valsts pasākumi nodokļu ļaunprātīgas izmantošanas apkarošanai var saasināt situāciju, sadrumstalojot vienoto tirgu, radot jaunu slogu nodokļu maksātājiem un paverot jaunas iespējas agresīvajiem nodokļu plānotājiem. Būtiski ir izmantot koordinētu pieeju nodokļu ļaunprātīgas izmantošanas novēršanai gan ES, gan starptautiskā līmenī.

Šajā nolūkā Komisija ir izstrādājusi vairākus priekšlikumus stingrākai un saskaņotākai ES nostājai pret nodokļu ļaunprātīgu izmantošanu, kas ir saskaņoti ar starptautisko programmu, un nepieciešamības gadījumā ir pat striktāki attiecībā uz vienoto tirgu. Šo iniciatīvu rezultātā jau ir vairāki būtiski sasniegumi, kam būtu pamatos jāuzlabo nodokļu vide iedzīvotājiem un uzņēmumiem Eiropā. Tāpat Komisija ir sākusi izmeklēšanu saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem par to, vai konkrētas dalībvalstis ir piešķirušas nodokļu atvieglojumus atsevišķiem starptautiskiem uzņēmumiem¹.

Neraugoties uz šiem svarīgajiem sasniegumiem, vēl ir daudz darāmā, lai novērstu nodokļu apiešanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un lai samazinātu iespējas veikt tādu liela apjoma līdzekļu slēpšanu, kāda atklājās nesen medijos nopludinātajā informācijā, kas zināma kā "Panamas dokumenti".

Šajā paziņojumā izklāstīts līdz šim sasniegtais un prioritārās rīcības jomas turpmākajiem mēnešiem gan ES, gan starptautiskā līmenī, lai stiprinātu cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, nodokļu apiešanu un nelikumīgu finanšu darbību.

¹ Paziņojuma par atbalsta jēdzienu 169.–174. apsvērumus:

LĪDZ ŠIM SASNIEGTAIS ES PROGRAMMĀ, LAI VEICINĀTU PĀRREDZAMĪBU UN CĪŅU PRET IZVAIRĪŠANOS NO NODOKĻU MAKSĀŠANAS UN NODOKĻU APIEŠANU

Uzlabota nodokļu pārredzamība

Pirmais solis ceļā uz taisnīgāku un efektīvāku nodokļu iekasēšanu bija padarīt nodokļu iekasēšanu Eiropā pārredzamāku. Pēc diviem vērienīgiem Komisijas priekšlikumiem par pārredzamību, dalībvalstis nesen ir piekritušas palielināt atklātību un sadarbību starp savām nodokļu iestādēm un intensīvāk pārbaudīt uzņēmumu pārrobežu nodokļu praksi. No 2017. gada visas dalībvalstis sistemātiski veiks savstarpēju automatisku informācijas apmaiņu par saviem pārrobežu nodokļu nolēmumiem. Turklāt 2016. gada martā dalībvalstis vienojās, ka to nodokļu iestādes nodokļu vajadzībām veiks automatisku pārskatu informācijas apmaiņu par starptautisku uzņēmumu grupu darbību par katru valsti atsevišķi. Šīs jaunās tiesību aktu prasības ievērojami uzlabos dalībvalstu spēju aizsargāt savas nodokļu bāzes un apkarot nodokļu apiešanas shēmas.

Tāpat Eiropas Savienība uzlabo pārredzamību sabiedrībai. Pēc finanšu krīzes bankām tika noteiktas stingras prasības attiecībā uz pārredzamību. Saskaņā ar Kapitāla prasību direktīvu² finanšu iestādēm jāpublisko galvenā informācija par to darbību, nodokļiem, peļņu un valsts subsīdijām katrā no valstīm gan ES, gan ārpus tās. Tāpat saskaņā ar Grāmatvedības direktīvu lieliem ieguves un mežizstrādes uzņēmumiem ir pienākums sniegt pārskatu par katru valsti.

Komisija 2016. gada aprīlī ierosināja, ka katrai starptautiskai uzņēmumu grupai, kuras apgrozījums pārsniedz EUR 750 miljonus un kura darbojas ES, būtu tiešaistē jāpublicē konkrēts datu kopums saistībā ar nodokļiem. Šiem uzņēmumiem jāpublisko informācija par katru ES valsti atsevišķi, kā arī par tām nodokļu judikatūrām, kas neievēro labas pārvaldības standartus nodokļu jomā. Apkopoti rādītāji būs jāsniedz arī par darbībām pārējā pasaulē. Šie noteikumi palielinās lielo starptautisko uzņēmumu grupu pārskatatbildību nodokļu jautājumos, ļaujot iedzīvotājiem rūpīgāk izvērtēt, kur nonāk to nodokļi, un veicinot nodokļu samaksu tur, kur tiek gūta peļņa, vienlaikus saglabājot konkurētspēju un izvairoties no sloga mazākiem uzņēmumiem. Eiropas Parlaments un Padome ir aicināti ātri izskatīt šo priekšlikumu.

ES pasākumi paredz pārredzamību arī attiecībā uz fizisku personu kontiem. Kopš 2016. gada janvāra spēkā ir jauni tiesību akti, lai novērstu līdzekļu slēpšanu ārzonā. Saskaņā ar Direktīvu par administratīvu sadarbību dalībvalstīm ir pienākums veikt automatisku liela apjoma informācijas apmaiņu savā starpā par fizisku personu un vienību ieņēmumiem un kapitālu, kas tiek glabāts ārzemēs. Turklāt ir parakstīti jauni nodokļu pārredzamības līgumi ar Šveici, Lihtenšteinu, Andoru un Sanmarīno, un turpmāko nedēļu laikā līdzīgs līgums tiks parakstīts ar Monako. Šī jaunā pārredzamība uzlabos dalībvalstu spēju konstatēt nodokļu nemaksātājus un cīnīties ar tiem, un tā vienlaikus būs preventīvs līdzeklis pret ienākumu un aktīvu slēpšanu ārzonā nodokļu nemaksāšanas nolūkā. Visbeidzot saskaņā ar ceturto nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvu dalībvalstīm ir jāveido centralizēti faktisko īpašumtiesību informācijas reģistri, lai nodrošinātu kapitāla plūsmu lielāku pārredzamību un labāk apkarotu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu. Komisija ir aicinājusi dalībvalstis īstenot šos noteikumus līdz gada beigām.

² Direktīva 2013/36/ES.

Taisnīgāka nodokļu iekasēšana

Komisijas darbs nodokļu lielākas pārredzamības sasniegšanai noris vienlaikus ar vienlīdz stingru pieeju, lai nodrošinātu, ka dalībvalstīm ir pieejami pareizie instrumenti, lai aizsargātu savas nodokļu bāzes pret nodokļu ļaunprātīgu izmantošanu un iekasēt likumīgos ieņēmumus.

Komisijas 2015. gada jūnija rīcības plānā godīgai un efektīvai nodokļu iekasēšanai³ izklāstīta virkne pasākumu uzņēmuma ienākuma nodokļa iekasēšanas modernizēšanai ES. Ar rīcības plānu tika izveidots pamats daudzvirzienu ES pieejai, ar ko apkarot agresīvu nodokļu plānošanu un režīmus, kas to veicina, tajā pašā laikā līdz minimumam samazinot risku, ka tiek veikta nepamatota dubulta nodokļu iekasēšana. Darbs noris jau pie daudzām darbībām, nemaz nerunājot par to, ka tiek gatavots priekšlikums, lai atjaunotu kopējo konsolidēto uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi (KKUINB), ko Komisija plāno iesniegt līdz gada beigām, lai uzlabotu vidi uzņēmumiem vienotā tirgū, tajā pašā laikā samazinot valstu sistēmu neatbilstību, ko šobrīd izmanto agresīvo nodokļu plānotāji.

2016. gada janvāra nodokļu apiešanas novēršanas pasākumu paketē bija ietverti juridiski saistoši pasākumi cīņai pret agresīvu nodokļu plānošanu un ārēja stratēģija labas pārvaldības veicināšanai nodokļu jomā starptautiskā mērogā. Attiecībā uz visiem šīs paketes elementiem ir panākts ievērojams progress. Padome 2016. gada jūnijā piekrita Nodokļu apiešanas novēršanas direktīvai. Tas palīdzēs novērst dažus visizplatītākos peļņas novirzīšanas veidus, piemērojot saskaņotus noteikumus, lai novērstu hibrīdneatbilstības, nepieļautu nodokļu kontrolētus ārvalstu uzņēmumus, un cita starpā samazinās procentu atskaitāmību. Padome 2016. gada maijā atbalstīja ārējo stratēģiju, un tiek veikts darbs pie katras no tās darbībām, tostarp, vienota ES saraksta izveides par jurisdikcijām, kas nesadarbojas. Tāpat svarīgs progress ir sasniegts, uzlabojot citas uzņēmumu ienākumu nodokļa iekasēšanas jomas, piemēram, veicot transfertcenu noteikšanas noteikumu un dalībvalstu preferenciālu režīmu pārskatīšanu atbilstoši jaunajām starptautiskajām normām. Turklāt Komisija aktīvi ierosina lietas, ja stimuli, kas piedāvāti atsevišķiem uzņēmumiem, var pārkāpt ES valsts atbalsta noteikumus.

Tāpat Komisija veicina labāku pārvaldību nodokļu jomā starptautiskā līmenī. Stabils progress ir sasniegts, lai uzlabotu labas pārvaldības nodokļu jomā satvaru globālā mērogā un stiprinātu nodokļu sistēmas pret ļaunprātīgu izmantošanu. Jo īpaši ESAO nodokļu bāzes samazināšana un peļņas novirzīšanas (BEPS) pasākumi, ja tie tiks pilnībā un plaši īstenoti, likvidēs lielākos kanālus agresīvai nodokļu plānošanai.

ATLIKUŠO PROBLĒMU RISINĀŠANA

Neraugoties uz šo svarīgo attīstību, Komisija ir pārliecināta, ka vēl ir daudz darāmā cīņā pret nodokļu apiešanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Jaunākie plašsaziņas līdzekļu atklājumi parādīja, kā slepena līdzdalība un finanšu struktūras joprojām tiek izmantoti, lai slēptu ienākumus un aktīvus ārzonā, bieži vien izmantojot lietpratīgas konsultācijas. Lai gan ir konkrētas struktūras, kuru nolūks varētu būt likumīgs, dažas darbības var būt tādas, kas atbalsta korupciju, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un izvairīšanos no nodokļu maksāšanu.

³ COM(2015) 302.

Daudziem no iepriekš minētajiem jaunajiem pasākumiem, tostarp saistošajiem noteikumiem attiecībā uz nodokļu ļaunprātīgas izmantošanas novēršanu, jaunajām pārredzamības prasībām un kopējam ES sarakstam ar jurisdikcijām, kas nesadarbojas, nākotnē būtu jāierobežo šāda prakse. Tomēr ES un starptautiskajā nodokļu sistēmā vēl aizvien pastāv nepilnības, kas jārisina, lai novērstu pārrobežu nodokļu ļaunprātīgu izmantošanu un nelikumīgu finanšu darbību. Eiropas Parlaments piekrīt šim viedoklim un ir izveidojis “Panamas dokumentu” izmeklēšanas komiteju, kurai būtu jāpalīdz formulēt ES atbilde uz šiem atklājumiem.

1. Saiknes izmantošana starp nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas un nodokļu pārredzamības noteikumiem

“Panamas dokumenti” apstiprināja, ka faktisko īpašumtiesību pārredzamības trūkums var veicināt nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, korupciju un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Atbildes darbībām saistībā ar šīm problēmām tādēļ vajadzētu būt papildinošām un savstarpēji saistītām.

Šodien Komisija ir ierosinājusi grozījumus ceturtajā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā⁴, ar īpašu mērķi pastiprināt ES aizsardzības mehānismus pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu.⁵

Šie grozījumi ietver tās informācijas klāsta paplašināšanu, kura pieejama Finanšu izlūkošanas vienībām, uzticamības pārbaūžu prasību ieviešanu attiecībā uz virtuālās valūtas maiņu un priekšapmaksas instrumentu pārbaūžu un kontroles stiprināšanu.

Tāpat Komisija pirmoreiz ir pieņēmusi ES sarakstu, kas aptver augsta riska trešās valstis, kurās nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas un pretterorisma režīmam ir stratēģiski trūkumi. Grozījumi ceturtajā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā ietver saskaņotu sarakstu ar pienācīgas pārbaudes pasākumiem, kas finanšu iestādēm jāveic attiecībā uz finanšu plūsmām no šīm valstīm.

Vairāki ierosinātie grozījumi tieši vērsti uz to trūkumu novēršanu, kas atklājās nesen medijos nopludinātajā informācijā un kas ļāva līdzekļus slēpt ārzonā, lai izvairītos no nodokļa iekasēšanas.

Pirmkārt, grozītajā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā pasīvām korporatīvām vienībām ir pazemināta robežvērtība faktisko īpašumtiesību deklarēšanai. Tas nodrošinās, ka uz šīm struktūrām attiecas lielāka pārredzamība un izpēte. Otrkārt, finanšu iestādēm tiks noteikta prasība sistemātiski piemērot pašreizējās klientu uzticamības pārbaudes noteikumus ne tikai jaunajiem klientiem, bet arī esošajiem klientiem, un tā būs daļa no plašāka pienākuma iesniegt finanšu pārskatus nodokļu vajadzībām. Tas ļaus pārraudzīt kontus, kurus finanšu iestādes nav pārskatījušas vairāk nekā desmit gadu un kuri iespējams tikuši izmantoti nelikumīgos nolūkos. Treškārt, ir skaidrota prasība reģistrēt trastu faktiskos īpašniekus, lai novērstu nepilnības tiesību aktos un valstu tiesību aktu neatbilstības. Ceturtkārt, tiks uzlabota piekļuve informācijai par faktiskajām īpašumtiesībām, veicot šādus pasākumus: veicot grozījumus uzņēmējdarbības tiesību direktīvā, dalībvalstīm tiks noteikta prasība nodrošināt publisku

⁴ COM(2016) 450.

⁵ Skatīt arī Rīcības plānu cīņās pret terorisma finansēšanu stiprināšanai, COM(2016) 50.

piekļuvi informācijas kopumam par uzņēmumiem un uzņēmumiem līdzīgiem trastiem⁶; piekļuve šādai informācijai par citiem trastiem būs iespējama tiem, kam tajos ir likumīga dalība. Tas būs ieguldījums cīņā pret juridisku personu un veidojumu ļaunprātīgu izmantošanu.

Papildus šiem grozījumiem ceturtajā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā un uzņēmējdarbības tiesību direktīvā Komisija ir ierosinājusi arī pārskatīt Direktīvu par administratīvu sadarbību nodokļu jomā⁷. Tas nodrošinās, ka piekļuve datiem, ko sniedz saskaņā ar ES nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas noteikumiem, proti, klientu uzticamības pārbauzu informācijai un valstu faktisko īpašumtiesību reģistru informācijai, būs jāpiešķir nodokļu iestādēm, lai tās pildītu savus uzdevumus ne tikai saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un terorisma finansēšanas novēršanu. Patiesi, tas, ka dalībvalstīm šobrīd ir iespēja izvēlēties dot vai nedot nodokļu iestādēm piekļuvi šai informācijai, ierobežo nodokļu revīziju efektivitāti. Kad nodokļu iestādēm būs piekļuve šai informācijai, tās varēs identificēt personu, kas slēpjas aiz nepārredzama uzņēmuma struktūras vai vienības, un ātri reaģēt situācijās, kad notiek izvairīšanās no nodokļu maksāšanas vai nodokļu apiešana.

Efektīva uzraudzība un izpilde ir galvenais, lai novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu un noziedzību kopumā. Ir ļoti svarīgi, lai dalībvalstis transponētu un īstenotu praksē šo uzlaboto tiesisko regulējumu.

Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi nekavējoties piekrist ierosinātajiem grozījumiem ceturtajā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā, lai uzlabotu cīņu pret terorisma finansēšanu un novērstu svarīgus trūkumus, kas ir ļāvuši nodokļu nemaksātājiem izvairīties no atklāšanas, kad tie novirza savus līdzekļus uz ārzonām.

Tāpat Eiropas Parlamentam un Padomei būtu ātri jāpiekrīt ierosinātajai Direktīvas par administratīvu sadarbību pārskatīšanai, kas pastiprina sinerģiju starp ES nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas un ES nodokļu pārredzamības noteikumiem. Tas nodrošinās nodokļu iestādēm piekļuvi svarīgai informācijai valsts līmenī, ļaujot tām apkarot izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu, izmantojot ārzonu fondus.

2. Uzlabot faktisko īpašumtiesību informācijas apmaiņu

Minētie priekšlikumi, kas ļauj nodokļu iestādēm piekļūt uzlabotai valsts faktisko īpašumtiesību informācijai, ievērojami uzlabos nodokļu iestāžu spēju vērsties pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu. Tomēr, lai efektīvi risinātu izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu, būs nepieciešama turpmāka darbība, proti, pārrobežu līmenī nekavējoties piemērot faktisko īpašumtiesību pārredzamību.

ES jau sen ir sapratne par to, cik svarīga ir administratīva sadarbība starp nodokļu iestādēm, vērstoties pret nodokļu ļaunprātīgu izmantošanu. Automātiskā informācijas

⁶ Trasti, kurus veido jebkāds īpašums, ko tur tāda persona, kura veic uzņēmējdarbību, kas ir trastu pārvaldība vai kas ietver trastu pārvaldību, un kura, veicot šo uzņēmējdarbību, izveidota ar mērķi gūt peļņu un kas rīkojas kā trasta pilnvarotais, un jebkāds īpašums, ko tur šādas personas vārdā, un cita veida juridiski veidojumi, kas struktūras vai funkciju ziņā ir līdzīgi šādiem trastiem.

⁷ COM(2016) 452.

apmaiņa starp nodokļu iestādēm ir viens no ES spēcīgākajiem instrumentiem šajā jomā. Šī pārrobežu informācijas apmaiņa nesē ir paplašināta, lai nodokļu vajadzībām aptvertu visus finanšu kontus, nodokļu nolēmumus un informāciju par starptautisku uzņēmumu grupu darbību.

Ņemot vērā situāciju, kas tika atspoguļota nesenajos plašsaziņas līdzekļu atklājumos, ir pamatots iemesls vēl vairāk paplašināt administratīvo sadarbību starp nodokļu iestādēm, lai aptvertu informāciju par faktiskajām īpašumtiesībām gan ES, gan visā pasaulē. Nodrošinot nodokļu iestādēm tiešu piekļuvi detalizētai citu dalībvalstu informācijai par faktiskajām īpašumtiesībām, tiks ievērojami uzlabota to spēja mērķtiecīgi novērst riskus, kas saistīti ar izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu.

ES līmenī visas ES dalībvalstis ir piekritušas piedalīties izmēģinājuma projektā, ko sāka Apvienotā Karaliste, Vācija, Spānija, Itālija un Francija, lai veiktu informācijas apmaiņu par uzņēmumu un trastu galīgajiem faktiskajiem īpašniekiem⁸. Tādējādi tiktu dabiski paplašināti pārredzamības noteikumi, kas jau ir iestrādāti ES tiesību aktos, un šodien iesniegtie priekšlikumi, kas ļauj nodokļu iestādēm saņemt pilnīgu piekļuvi faktisko īpašumtiesību informācijai. Iespējams, ka automatisko faktisko īpašumtiesību informācijas apmaiņu varētu integrēt saistošajā nodokļu pārredzamības satvarā, kas jau pastāv ES. Starptautiskā līmenī G20 ir atkārtoti noteikusi augstu prioritāti starptautiskai finanšu pārredzamībai.

2016. gada aprīlī tā aicināja ESAO un FATF⁹ līdz oktobrim ierosināt jaunu globālas pārredzamības standartu attiecībā uz faktiskajām īpašumtiesībām. Komisija atzinīgi vērtē šo iniciatīvu, kas nodrošinās nodokļu iestādēm piekļuvi svarīgai informācijai, lai atklātu sarežģītas un slēptas ārzonu shēmas visā pasaulē. Komisija sniegs visu iespējamo atbalstu, lai izstrādātu jauno globālo pārredzamības standartu. Tiklīdz būs pieejama sīkāka informācija par to, kā tiks īstenota jaunā globālā iniciatīva, Komisija analizēs to, izvērtējot iespēju sasaistīt dalībvalstu faktisko īpašumtiesību reģistrus.

Komisija ir sākusi pētīt piemērotāko regulējumu, ar kuru varētu īstenot automatisko faktisko īpašumtiesību informācijas apmaiņu ES līmenī, lai nodrošinātu, ka nodokļu iestādēm ir atjaunināta un uzticama informācija par uzņēmumiem un trastiem ārvalstīs, kas, iespējams, varētu būt būtiski no nodokļu piemērošanas viedokļa.

Komisija rudenī iesniegs dalībvalstīm šā jautājuma pirmo analīzi un pēc tam, pamatojoties uz gūto informāciju, noteiks piemērotas tālākas darbības.

3. Palielināt agresīvu nodokļu plānošanas nodrošinātāju un veicinātāju uzraudzību

Nesenie plašsaziņas līdzekļu atklājumi ir cēlušies gaismā konkrētu finanšu starpnieku un konsultantu darbības, palīdzot klientiem slēpt naudu ārzonā. Lai gan dažu sarežģītu darījumu un korporatīvu struktūru nolūks var būt pavisam likumīgs, citas ārzonas darbības varētu būt mazāk attaisnojamas vai pat nelikumīgas. ES līmenī ir veiktas jau vairākas svarīgas darbības, lai novērstu to, ka uzņēmumi un fiziskas personas izmanto mākslīgas vai slēptas ārzonu struktūras, lai apietu nodokļus vai izvairītos no to maksāšanas. Tās ietver jaunus pārredzamības noteikumus attiecībā uz finanšu kontiem¹⁰,

⁸ <http://www.bundesfinanzministerium.de/Content/EN/Standardartikel/Topics/Taxation/Articles/G5-letter-to-G20-counterparts-regarding-action-on-beneficial-ownership.html>.

⁹ Finanšu darba grupa cīņai pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.

¹⁰ COM(2013) 348.

ļauņprātīgas izmantošanas novēršanas noteikumus nodokļu apiešanas novēršanas direktīvā¹¹, stabilu finanšu nozares tiesisko regulējumu ES un ierosinātos grozījumus ceturtajā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīvā. Tomēr izrādās, ka ir pamatots iemesls ieviest papildu pasākumus — vai nu izmantojot horizontālus vai nozaru noteikumus —, kuri būtu īpaši vērsti uz tiem, kas veicina izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanas shēmas vai tās nodrošina. Tas palīdzētu kompetentajām iestādēm identificēt un apturēt šādas darbības agrīnā posmā un novērst trūkumus tiesību aktos, kas to pieļauj. Tam būtu arī preventīva ietekme uz tiem, kas aktīvi veicina un izmanto agresīvu nodokļu plānošanu.

ESAO BEPS (12. darbībā) ieteikts, ka valstīm būtu jāpieprasa nodokļu maksātājiem un nodokļu plānošanas shēmu veicinātājiem (nodokļu konsultantiem, juridiskajiem konsultantiem, finanšu iestādēm u. c.) publiskot informāciju par jebkuru agresīvu nodokļu plānošanas shēmu, ko tie izmanto vai veicina. Dažas dalībvalstis¹² valsts līmenī jau ir ieviesušas šādas obligātas publiskošanas sistēmas, bet citas atrodas to apspriešanas procesā. Tomēr, ņemot vērā agresīvas nodokļu plānošanas pārrobežu būtību, valsts mēroga sistēmām var būt tikai ļoti ierobežota ietekme. Padome 2016. gada maijā aicināja Komisiju “apsvērt likumdošanas iniciatīvas attiecībā uz noteikumiem par obligātu informācijas publiskošanu, ņemot par paraugu ESAO BEPS 12. darbību, lai ieviestu efektīvākus šķēršļus starpniekiem, kuri palīdz shēmās saistībā ar izvairīšanos no nodokļu maksāšanas vai nodokļu apiešanu.” Tas saskan ar Eiropas Parlamenta atkārtoto aicinājumu piemērot stingrākus pasākumus pret tiem, kas veicina un nodrošina shēmas saistībā ar izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.

Komisija noskaidros labāko veidu, kā palielināt uzraudzību un nodrošināt, ka tiem, kas veicina un īsteno agresīvas nodokļu plānošanas shēmas, tiek piemēroti efektīvi nozīmīgi šķēršļi¹³. Tas, piemēram, varētu ietvert lielāku šādu shēmu pārredzamību attiecībā uz nodokļu iestādēm.

Ar šādu mērķi Komisija līdz 2016. gada rudenim sāks sabiedrisko apspriešanu, lai apkopotu informāciju par piemērotāko pieeju.

Vienlaikus Komisija cieši sadarbosies ar ESAO un citiem starptautiskiem partneriem par iespējamu globālu pieeju lielākai konsultantu darbības pārskatāmībai, kas būtu stingrāka nekā BEPS ieteikums (12. darbība).

4. Veicināt augstākus labas pārvaldības standartus nodokļu jomā visā pasaulē

ES pasākumi, lai novērstu izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu, ir būtiski rīki, kas palīdz aizsargāt dalībvalstu nodokļu bāzes, nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmumiem un veicināt godīgāku un konkurētspējīgāku vidi vienotajā tirgū. Tomēr, ņemot vērā nodokļu ļauņprātīgas izmantošanas globālo mērogu, ir svarīgi starptautiskā līmenī veikt darbības, kas vērstas pret nepārredzamām sistēmām un agresīvu nodokļu plānošanu.

¹¹ COM(2016) 26.

¹² Apvienotā Karaliste, Īrija un Portugāle.

¹³ http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/index_lv.htm

Šajā jautājumā ES stingri atbalsta ESAO centienus visā pasaulē nodrošināt augstāku labas pārvaldības standartu īstenošanu nodokļu jomā, gan izmantojot BEPS īstenošanas visaptverošu satvaru, gan pasaules foruma darbu, kas tiek veikts, lai pārraudzītu nodokļu pārredzamību. ES, izmantojot saistošus tiesību aktus, ir ātri īstenojusi jauno globālo standartu automātiskai finanšu kontu informācijas apmaiņai (kopējais ziņošanas standarts), kā arī galvenos BEPS pasākumus. Tādējādi tā rāda piemēru starptautiskai labai pārvaldībai nodokļu jomā. Šobrīd augsta prioritāte ir nodrošināt, lai ES starptautiskie partneri arī īstenotu šos augstākos standartus labākai pārvaldībai nodokļu jomā, un ES jāpastiprina spiediens globālajos forumos — jo īpaši G20 —, lai to sasniegtu.

Komisija 2016. gada janvārī iesniedza Ārējo stratēģiju faktiskai nodokļu uzlikšanai¹⁴, lai nodrošinātu saskaņotu ES pieeju labas pārvaldības nodokļu jomā veicināšanai visā pasaulē. Šajā stratēģijā Komisija izklāstīja vairākus rīkus, ar kuriem veicināt labu pārvaldību visā pasaulē, tostarp izmantojot līgumus ar trešām valstīm un palīdzot jaunattīstības valstīm sasniegt labas pārvaldības standartus nodokļu jomā. Lai risinātu problēmu ar valstīm, kas atsakās ievērot labas pārvaldības standartus nodokļu jomā, Komisija ierosināja sākt jaunu ES saraksta veidošanas procesu. Tas ir saskaņots ar Eiropas Parlamenta aicinājumiem¹⁵ izveidot ES sarakstu ar nodokļu jurisdikcijām, kas nesadarbojas. Kopējā ES saraksta pamatā būs skaidri, objektīvi un starptautiski pamatojami kritēriji, stingrs pārbaudes process un atvērts dialogs ar šīm trešām valstīm. ES finanšu ministri atbalstīja saraksta veidošanas procesu ECOFIN sanāksmē 2016. gada maijā un aicināja pirmo ES sarakstu sagatavot 2017. gadā. Tāpat viņi lūdza Rīcības kodeksa jautājumu grupai (uzņēmējdarbības nodokļi) apsvērt piemērotus pretpasākumus, ko pievienot sarakstam.

Kopējam ES sarakstam būtu jākalpo kā svarīgam preventīvam līdzeklim, vērsties pret valstīm, kas atsakās pievienoties globālajai virzībai uz godīgāku un pārredzamāku nodokļu iekasēšanu. Turklāt nesena G20 aicinājums izveidot starptautisku to jurisdikciju sarakstu, kuras nesadarbojas, dod papildu vērtību ES saraksta veidošanas procesam. Kopējais ES saraksts var kalpot kā projekts nākamajam starptautiskajam sarakstam, ar nosacījumu, ka tā pamatā būs starptautiski pieņemti standarti.

Lai veicinātu ātru ES saraksta izveidi, Komisija beidz veikt visu trešo valstu iepriekšēju novērtēšanu, lai noteiktu ar tām saistīto iespējamo risku dalībvalstu nodokļu bāzu samazināšanai. Līdz vasarai tā iesniegs šīs analīzes rezultātus Rīcības kodeksa jautājumu grupai (uzņēmējdarbības nodokļi). Pamatojoties uz tiem, dalībvalstis varēs ātri identificēt trešās valstis, ko tās vēlas tālāk pārbaudīt, ņemot vērā labu pārvaldību nodokļu jomā, un sākt dialogu ar atsevišķām jurisdikcijām līdz 2016. gada beigām.

Tāpat Komisija cieši sadarbosies ar ESAO, lai izstrādātu vērienīgu un efektīvu to jurisdikciju starptautisku sarakstu, kuras nesadarbojas.

5. Uzlabot ziņotāju aizsardzību

Pēdējos gados ir panākta politiskā vienprātība par cīņu pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu, kas ļauj īstenot svarīgus pasākumus gan dalībvalstu, gan ES līmenī. Nesenie plašu sabiedrības uzmanību piesaistījušie uzņēmumu ienākuma

¹⁴ COM(2016) 24.

¹⁵ TAXE 1 un 2 ziņojumi: <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/taxe/work-in-progress.html>.

nodokļu apiešanas gadījumi, un fizisku personu izvairīšanās no nodokļu maksāšanas, ko atklājuši ziņotāji, palielina vajadzību pēc efektīviem pasākumiem, lai aizsargātu ziņotājus. To personu aizsardzība, kuras ziņo vai atklāj informāciju par tādu darbību vai bezdarbību, kas ietver nopietnus draudus vai apdraudējumu sabiedriskajām interesēm, ne tikai veicina darbinieku spēju sniegt šādu informāciju, bet tā arī var sniegt būtisku ieguldījumu, lai vairāk tiktu atklāti krāpniecības un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas gadījumi, kuru dēļ Eiropas nodokļu iestādes nesāņem likumīgus nodokļu ieņēmumus. Tādējādi Eiropas Parlaments un daudzas ieinteresētās personas ir aicinājušas uzlabot ziņotāju aizsardzību.

Ziņotāju aizsardzība ir nepieciešama, ņemot vērā to, ka pārskatatbildības institucionālie procesi ir balstīti uz informācijas izpaušanu, lai identificētu iespējamus pārkāpumus. Ziņotāju aizsardzība valsts un privātajā sektorā veicina to, ka tiek novērsta kļūmes pārvaldībā un pārkāpumi, tostarp pārrobežu korupcija, kas saistīta ar valsts vai ES finanšu interesēm. Arī no vienota tirgus darbības un korporatīvas sociālās atbildības viedokļa tas var palīdzēt disciplinēt uzņēmumus un aizsargāt sabiedrības intereses, kam ir potenciāls uzlabot uzticēšanos tirgum un tādējādi piesaistīt potenciālos investorus un uzņēmējdarbības partnerus.

Komisija pilnībā atbalsta mērķi aizsargāt ziņotājus no attriebības. Komisija ir veikusi darbības, lai aizsargātu ziņotājus, izmantojot ES nozaru tiesību aktus, tostarp ES iestādēs. Piemēram, dalībvalstīm ir noteikta prasība izveidot efektīvus un uzticamus mehānismus, lai veicinātu ziņošanu kompetentajām iestādēm par iespējamiem vai faktiskiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas noteikumu pārkāpumiem. Finanšu iestādēm un citiem atbildīgajiem subjektiem ir jāievieš procedūras attiecībā uz tiem līdzīgā amatā esošiem darbiniekiem vai personām, kas ziņo par šo noteikumu pārkāpumiem. Līdzīgas prasības ir spēkā attiecībā uz juridiskām firmām un revīzijas firmām un citās ES tiesību aktu jomās, piemēram, attiecībā uz tirgus ļaunprātīgu izmantošanu un kolektīvajiem ieguldījumiem pārvedamajos vērtspapīros. ES tiesību akti par tirdzniecības noslēpumiem nosaka satvaru, kurā līdzsvarots profesionālās ētikas nozīmīgums un uzņēmējdarbības informācijas konfidencialitāte, nodrošinot ziņotāju efektīvu aizsardzību.

Kamēr vien ES tiesību aktos nav īpašu noteikumu attiecībā uz ziņotāju aizsardzību, piemēro valsts tiesību aktus. Tas ietver tādas jomas kā atbilstība nodokļu tiesību aktiem, kas patlaban nav ietverta ES noteikumos ziņotāju aizsardzībai.

Komisija turpinās pārraudzīt dalībvalstu noteikumus attiecībā uz ziņotājiem un veicinās pētījumus un labās prakses apmaiņu, lai sekmētu labāku aizsardzību valsts līmenī. Līdztekus minētajam Komisija izvērtēs iespējas veikt turpmākus pasākumus ES līmenī.

Nolūkā stiprināt ziņotāju aizsardzību, Komisija vērtē darbības jomu horizontāliem vai papildu nozaru pasākumiem ES līmenī, tajā pašā laikā ievērojot subsidiaritātes principu.
--

Secinājumi

Beidzamajos gados ir sasniegts ievērojams progress, ES līmenī apkarojot izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, nodokļu apiešanu, krāpniecību un korupciju. Komisija ir iesniegusi priekšlikumus par to, kā uzlabot nodokļu pārredzamību, ievērojami samazināt iespējas veikt agresīvu nodokļu plānošanu un veicināt labu pārvaldību nodokļu jomā visā pasaulē. Kad šie priekšlikumi tiks pilnībā īstenoti, tie uz visiem laikiem mainīs nodokļu vidi

Eiropā, padarot to taisnīgāku, atklātāku un efektīvāku iedzīvotājiem, uzņēmumiem un dalībvalstīm vienotajā tirgū.

Tomēr cīņai par taisnīgāku un pārredzamāku nodokļu sistēmu jābūt nepārtrauktiem centieniem ar spēju ātri reaģēt uz jauniem apstākļiem un notikumiem. Prakse, kas atklājās nesen nopludinātajā informācijā medijos, liek ES turpināt uzlabot iekšējo koordinēšanu cīņā pret ļaunprātīgu nodokļu praksi, un cieši sadarboties ar starptautiskajiem partneriem — jo īpaši G20 un ESAO —, lai īstenotu vērienīgo globālo programmu pret finanšu noziegumiem.

Pasākumi, kas izklāstīti šajā paziņojumā, var dot būtisku ieguldījumu, lai novērstu nepārredzamās un dažreiz nelikumīgās shēmas, ko nesenā pagātnē atklāja mediji. Stingra un efektīva rīcība šajās jomās ļautu ES saglabāt tās vadošo pozīciju attiecībā uz labu globālu pārvaldību nodokļu jomā un mudinātu tās starptautiskos partnerus sekot šim piemēram. Tas vairoš taisnīgumu un palīdzēs veicināt darbavietu veidošanu, izaugsmi un ieguldījumus Eiropā.